

فصلنامه مدیریت کسب و کار نوآورانه

دوره پانزدهم، شماره پنجاه و هشتم، تابستان ۱۴۰۲

نوع مقاله: علمی پژوهشی

صفحات: ۳۷-۵۳

رتبه‌بندی و مقایسه عوامل موثر بر کیفیت حسابرسی از دیدگاه گروه‌های مختلف با استفاده از تکنیک تاپسیس

سعید انور خطیبی^۱

رسول برادران حسن‌زاده^۲

علی‌اصغر متقی^۳

هوشنگ تقی‌زاده^۴

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۱/۰۴/۳۱ تاریخ پذیرش مقاله: ۱۴۰۱/۰۵/۲۵

چکیده

کیفیت حسابرسی، یکی از موضوعات با اهمیت در حوزه حسابرسی و بازار سرمایه است. تعیین چارچوبی برای مشخص نمودن کیفیت حسابرسی موضوعی با اهمیت محسوب می‌گردد. لذا پژوهش حاضر به دنبال رتبه‌بندی و مقایسه عوامل موثر بر کیفیت حسابرسی از دیدگاه گروه‌های مختلف است. با توجه به نوع داده‌ها این مطالعه ترکیبی از روش دلفی و تاپسیس می‌باشد به منظور نهایی کردن عوامل موثر بر کیفیت حسابرسی از مصاحبه با خبرگان و جهت رتبه‌بندی و بررسی ارتباطی این عوامل، از پرسشنامه استفاده شده است. در این تحقیق با استفاده از روش تاپسیس مهمترین عوامل موثر بر کیفیت حسابرسی استخراج گردید. نتایج نشان داد که از دیدگاه پژوهشگران و اساتید دانشگاه تخصص حسابرسی در صنعت، از دیدگاه موسسات حسابرسی تعداد حسابداران رسمی تحت استخدام، از دیدگاه اعضای کمیته حسابرسی تعداد حسابداران رسمی تحت استخدام و از دیدگاه مدیران مالی ارشد امتیاز کنترل کیفیت از اهمیت بالایی نسبت به سایر عوامل برخوردار است. همچنین نتایج آزمون مقایسه شاخص‌ها در چهار گروه مورد مطالعه نشان می‌دهد که بین ۱۵ شاخص یادشده از دیدگاه چهار گروه مطرح شده، تفاوت معنی‌داری وجود دارد.

کلمات کلیدی

کیفیت حسابرسی، تکنیک تاپسیس، گروه‌های ذینفع و ذیعلاقه

۱- گروه حسابداری، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران. anvarkhatibi1980@gmail.com

۲- گروه حسابداری، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران. (نویسنده مسئول) Baradaran313@iaut.ac.ir

۳- گروه حسابداری، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران. aliasghar.mottaghi@yahoo.com

۴- گروه مدیریت، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران. taghizadeh46@yahoo.com

مقدمه

راز بقای حرفه حسابداری در اعتماد عمومی است. بنابراین حسابرسان برای کسب اعتماد عمومی، ملزم به برآورد نمودن انتظارات جامعه هستند. آن چه جامعه از حرفه حسابرسی انتظار دارد ارائه گزارش حسابرسی با کیفیت است. به طور کلی دستیابی به کیفیت بالا در گزارشگری مالی، منوط به درستی هر یک از زنجیره‌های گزارشگری مالی است. یکی از این زنجیره‌ها در گزارشگری مالی حمایت از حسابرس مستقل می‌باشد.

از دیدگاه تئوری نمایندگی، موضوع کیفیت حسابرسی مستقل، نقش‌بسنایی در کم کردن عدم تقارن اطلاعاتی و مشکلات و سختی‌های نمایندگی در بین مدیران و مالکان ایفا می‌کند (مرادی و بیات، ۱۳۹۵).

حسابرسی سه نقش مهم ایفا می‌کند که شامل، نظارت بر اقدامات مدیریت (فرضیه نظارت)، ایجاد محیط اطلاعاتی بهتر (فرضیه اطلاعات) و ایجاد امنیت برای شرکت‌ها در برابر خطرات (فرضیه بیمه) می‌باشد. چنانچه عملیات حسابرسی از کیفیت بالا برخوردار نباشد، نمی‌تواند قابلیت اتکا اطلاعات منتشر شده صاحبکاران را تایید نماید و این مسئله می‌تواند موجب زیان دیدن تعداد بسیاری از سرمایه‌گذاران شود و برعکس حسابرسی با کیفیت بالا، دقت اطلاعات تهیه شده را بهبود بخشیده و به استفاده کنندگان صورت‌های مالی این فرصت را می‌دهد که با اعتماد بیشتری، وضعیت مالی و نتایج عملکرد مالی شرکت را مورد ارزیابی قرار دهند. از سوی دیگر، ارتقای کیفیت حسابرسی، جایگاه حرفه حسابرسی را در جامعه بالا خواهد برد. (دان و می‌هیو، ۲۰۰۴).

در تحقیقات گذشته شاخص‌های کیفیت حسابرسی عمدتاً شامل: اندازه موسسه حسابرسی، تخصص حسابرس در صنعت، دوره تصدی حسابرس، استقلال حسابرس و شهرت حسابرس بود در این پژوهش علاوه بر شاخص‌های یاد شده، شاخص‌های دیگری منجمله: تعداد کارهای موسسات حسابرسی، درآمد سالیانه موسسات حسابرسی، امتیاز کنترل کیفیت، نسبت شرکا به کارکنان، حجم کار شرکا و کارکنان، تعداد حسابداران رسمی تحت‌استخدام و تعداد کارکنان حرفه‌ای نیز استفاده شده است. این شاخص‌ها از جمله عوامل مهم کیفیت حسابرسی هستند که در پژوهش‌های پیشین کمتر به آن پرداخته شده است.

مبانی نظری و پیشینه پژوهش

تحقیقات قبلی حاکی از اهمیت حسابرسی در راهبری شرکتی می‌باشد. حسابرسی موجب کاهش احتمال بروز عدم تقارن اطلاعاتی بین سرمایه‌گذاران و مدیران می‌شود (جنسن و مک‌لینگ، ۱۹۷۶)، دی آنجلو کیفیت حسابرسی را به صورت احتمال کشف و گزارش تحریف با اهمیت در ارائه منصفانه

رتبه‌بندی و مقایسه عوامل موثر بر کیفیت.../انور خطیبی، برادران حسن‌زاده، متقی و تقی‌زاده

اطلاعات حسابداری تعریف نموده است. (دی آنجلو، ۱۹۸۱) طبق این تعریف، صلاحیت و استقلال دو ویژگی اصلی در کیفیت حسابرسی محسوب می‌شود.

به طور کلی ذی‌نفعان، درک متفاوتی از سطح کیفیت حسابرسی دارند، و این درک به میزان آشنایی آنان با گزارش‌های حسابرسی و نوع نگاه آنان به کار حسابرسی دارد.

مرکز کیفیت حسابرسی در سال ۲۰۱۲ با هدف بحث و بررسی مسائل جاری حسابرسی، کار گروهی را تشکیل داد تا درباره دیدگاه ذی‌نفعان مختلف در بحث کیفیت حسابرسی و شاخص‌های آن تحقیق شود. حاصل کار این کار گروه گزارشی بود که شاخص‌های حسابرسی را از دید پنج گروه که شامل: موسسات حسابرسی، سرمایه‌گذاران و اعتبار دهندگان، مدیران، کمیته حسابرسی و ناظران در خصوص کیفیت حسابرسی ارائه نمودند

هیئت نظارت بر حسابداری شرکت‌های سهامی عام (۲۰۱۳)، پس از تصویب قانون ساربینز - آکسلی که با هدف نظارت بر حسابداری و حسابرسی شرکت‌های سهامی عام ایجاد شده است، شاخص‌هایی را در رابطه با کیفیت حسابرسی ارائه کرده است در این پژوهش کیفیت حسابرسی به معنای نقطه تلاقی نیازهای استفاده کنندگان مختلف شامل سرمایه‌گذاران، وام دهندگان، بستانکاران بالفعل و بالقوه، کمیته‌های حسابرسی در سه حوزه شامل ورودی‌های، فرآیندها و نتایج (پیامدها) حسابرسی اظهار شده است که هر کدام از حوزه‌ها به شاخص‌های جزئی‌تری نیز تقسیم می‌شوند این هیات در مجموع ۴۰ شاخص به عنوان شاخص‌های کیفیت حسابرسی معرفی نمود.

جامعه حسابداران رسمی ایران در اجرای مفاد ماده ۳۱ اساسنامه و در راستای نظارت حرفه‌ای خود باید سالیانه حداقل یک بار، کیفیت حسابرسی را در سطوح موسسه حسابرسی و کار حسابرسی، اعضای خود را بررسی و نتیجه آن را در پایگاه اطلاع رسانی جامعه منتشر نمایند فلذا جامعه حسابداران رسمی ایران از طریق مراجعه حضوری به موسسات حسابرسی عضو و تکمیل پرسشنامه کنترل کیفیت مشتمل بر اندازه‌گیری ۳۶ شاخص مربوط، بر مبنای ۱۰۰۰ امتیاز و انتشار امتیاز مکتسبه، کیفیت حسابرسی در موسسات حسابرسی عضو را اندازه‌گیری و به صورت عام اطلاع رسانی می‌نماید. (علوی، [۱۱])

پیشینه پژوهش

پژوهش خارجی

هین و همکاران در سال ۲۰۱۹ عوامل موثر بر کیفیت حسابرسی و توانایی رقابتی شرکت‌های حسابرسی را در شهر هوشی مین چین بررسی کردند. محققان ۸۰۰ نفر از افرادی که فعالیت‌های حسابرسی انجام می‌دادن را به شرح زیر انتخاب نمودن ۱۵۰ نفر از مدرسان در حوزه حسابداری و

فصلنامه مدیریت کسب و کار نوآورانه / دوره ۱۵ / شماره ۵۸ / تابستان ۱۴۰۲

حسابرسی، ۱۵۰ مدیر حسابرسی، ۲۰۰ حسابرس، ۵۰ موسسه حسابرسی، ۱۵۰ نفر از کارکنان در موسسه حسابرسی و ۱۰۰ موسسه‌ای که از خدمات حرفه حسابرسی استفاده می‌کنند، در این پژوهش روش نمونه‌گیری تصادفی مورد استفاده قرار گرفت و پاسخ افراد از طریق پرسشنامه و طیف لیکرت در پنج مقیاس اندازه‌گیری شد. یافته‌های حاکی از عوامل موثر بر کیفیت حسابرسی و توان رقابتی شرکت‌های حسابرسی در سطح معنی‌داری، یک درصد دارد.

الکادو همکاران در سال (۲۰۱۸) نشان دادند: که شرکت‌ها بیکه تمرکز مالکیت بالایی دارند، با احتمال کمتری به حسابرسی وسیع نیاز دارند علاوه بر این یافته‌های آنها ارتباط مثبت بین حاکمیت شرکتی و هزینه حسابرسی را نشان می‌دهد. یافته‌های کی و همکاران (۲۰۱۷)، صالحی و علینیا (۲۰۱۷) و بیسلند و مرسلند (۲۰۱۵)، موید این است که بین حاکمیت شرکتی و کیفیت حسابرسی، رابطه مثبت و معنی‌دار وجود دارد.

هوانگ در سال ۲۰۱۸ عوامل موثر بر کیفیت حسابرسی داخلی در کشور ویتنام را بررسی کردند. دادها از طریق پاسخ به پرسشنامه مدیران ارشد حسابرسی و حسابرسان داخلی جمع‌آوری شد. بررسی فرضیه‌ها از طریق تجزیه و تحلیل رگرسیون چندگانه انجام شد. نتایج نشان داد که اثربخشی حسابرسی داخلی تحت تاثیر استقلال حسابرس داخلی، صلاحیت حسابرس داخلی و پشتیبانی مدیران ارشد از حسابرسان داخلی و کیفیت حسابرسی داخلی قرار می‌گیرد.

پژوهش داخلی

علوی و همکاران، در تحقیقی در سال ۱۳۹۸ به بررسی رابطه کیفیت حسابرسی با شفافیت شرکتی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند و نتایج پژوهش نشان داد که میان تصدی حسابرس و شفافیت شرکتی ارتباط مثبت و معنی‌داری دارد، اما بر خلاف انتظار میان امتیاز کنترل کیفیت حسابرسی و شفافیت شرکتی ارتباط معنی‌داری وجود ندارد.

بدیعی و همکاران، در پژوهشی در سال ۱۳۹۸ به بررسی آزمون کیفیت حسابرسی و سازکارهای حاکمیت شرکتی پرداختند نتایج پژوهش نشان داد که نتایج حاکی از این است که متغیرهای اندازه هیأت مدیره، مدیران غیراجرایی و اثربخشی کمیته حسابرسی بر تعداد جلسات، اثر مثبت و معنی‌داری بر نرخ حق‌الزحمه حسابرسی دارند و متغیرهای دوگانگی نقش (مدیرعامل)، سواد مالی مدیران کمیته حسابرسی، تمرکز مالکیت و نوع رشته فعالیت شرکت اثر منفی و معنی‌داری بر حق‌الزحمه حسابرسی دارند و همچنین متغیرهای مدیران غیراجرایی، اندازه کمیته حسابرسی و اندازه شرکت بر کل دارایی‌ها اثر مثبت و معنی‌دار بر وقفه گزارش حسابرسی دارند و متغیرهای اندازه هیأت مدیره، دوگانگی نقش

رتبه‌بندی و مقایسه عوامل موثر بر کیفیت.../انور خطیبی، برادران حسن‌زاده، متقی و تقی‌زاده

(مدیر عامل) و سودآوری شرکت اثر منفی و معنی‌داری بر وقفه گزارش حسابرسی دارند و متغیرهای استقلال هیات مدیره و وجود حسابرسی داخلی اثر مثبت و معنی‌داری بر اندازه حسابرسی دارند.

ایمانی و همکاران، در تحقیقی در سال ۱۳۹۵ با عنوان شناسایی عوامل تعیین‌کننده کیفیت حسابرسی در ایران از دیدگاه حسابداران رسمی پرداختند نتایج پژوهش نشان داد که از بین عوامل ورودی، عامل‌های تجربه حسابرسی و عوامل اجرای کار از بین عوامل خروجی، و وجود کنترل‌های داخلی از بین عوامل محیطی، وجود حاکمیت شرکتی، بیشترین اثر بر افزایش کیفیت حسابرسی داشته‌اند.

علوی و همکاران (۱۳۹۴)، در تحقیقی به بررسی عوامل موثر بر کیفیت حسابرسی در مؤسسات حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی ایران پرداختند که نتایج حاصل از آزمون فرضیه‌ها، نشان دهنده رابطه مثبت و معنی‌دار بین متغیرهای کیفیت حسابرسی شامل تعداد حسابداران رسمی تحت استخدام، تعداد کارکنان حرفه‌ای و قدمت مؤسسه حسابرسی با امتیاز کنترل کیفیت حسابرسی و رابطه منفی معنی‌دار میان متغیرهای تعداد شرکا و تعداد کارهای مؤسسه حسابرسی با امتیاز کنترل کیفیت حسابرسی است. همچنین نتیجه حاصل از آزمون فرضیه پنجم حاکی از عدم وجود رابطه معنی‌دار بین درآمد سالیانه مؤسسه حسابرسی و امتیاز کنترل کیفیت مؤسسه حسابرسی بود.

روش شناسی پژوهش

مطالعه حاضر با هدف کاربردی و با روش ترکیبی با استفاده از رویکرد دلفی و معیار تاپسیس است. جامعه آماری اولیه این تحقیق شامل خبرگان و متخصصان حوزه حسابرسی می‌باشد که حسابرسی مستقل، و حداقل دارای ۲۰ سال سابقه حسابرسی را داشته باشند. در این راستا پژوهشگر به منظور اجرای روش دلفی و نیز تکنیک تاپسیس، با توجه به مبانی نظری مطرح در این تکنیک و با توجه به میزان و درجه تخصص افراد، تعداد ۲۵ نفر حسابرسی مستقل، به عنوان اعضای نمونه انتخاب و پرسشنامه‌های تکنیک دلفی در اختیار آنها قرار گرفت.

در مطالعه حاضر، در گام اول با بررسی جامع کتابخانه‌ای و ارزیابی نتایج مطالعات گذشته مرتبط، تعدادی از مولفه‌های موثر بر کیفیت حسابرسی به تعداد ۴۱ عدد شناسایی و استخراج گردید در گام بعد با بهره‌گیری از روش دلفی در میان خبرگان، در طی ۲ مرحله، گروه دیگری از مولفه‌های اثرگذار بر کیفیت حسابرسی استخراج گردید. سپس با تلفیق نتایج این دو مرحله (نتایج مطالعات کتابخانه‌ای و بررسی‌های میدانی) تعداد ۱۵ مولفه نهایی اثرگذار تدوین گردید.

به بیان دیگر در فاز اول روش دلفی با ارسال پرسشنامه باز به خبرگان (اعضای نمونه، حسابرسیان مستقل) از ایشان خواسته شده تا نظرات خود را در زمینه مولفه‌های مدنظر خود به صورت باز ارائه

نماید سپس با جمع‌آوری این پرسشنامه‌ها و استخراج نتایج مربوطه به آنها، عملیات تلفیق صورت گرفته و مولفه‌های تاثیرگذار بر کیفیت حسابرسی در قالب پرسشنامه بسته تدوین گردید. سپس با بهره‌گیری از این تکنیک پرسشنامه بسته تهیه شده در اختیار دومین جامعه آماری تحقیق قرار گرفت که شامل ۴ گروه تاثیرگذار بر کیفیت حسابرسی ۱: پژوهشگران و اساتید دانشگاه ۲: موسسات حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی ۳: اعضای کمیته حسابرسی ۴: مدیران مالی شرکت‌های بورس اوراق بهادار تهران) می‌باشد در گام نهایی با بهره‌گیری از این مولفه‌ها و نیز تکنیک تصمیم‌گیری چند معیاره از جمله روش تاپسیس، عوامل موثر بر کیفیت حسابرسی رتبه‌بندی شدند. همچنین جهت مقایسه عوامل تحقیق از دیدگاه ۴ گروه، از آنالیز واریانس یک طرفه و آزمون دانکن استفاده شد. اطلاعات بدست آمده از طریق نرم‌افزار SPSS25، TOPSIS مورد تجزیه و تحلیل آماری قرار گرفت.

۱۵ عامل موثر بر کیفیت حسابرسی جهت ارسال پرسشنامه به ۴ گروه به شرح زیر می‌باشد:

- ۱- تخصص حسابرس در صنعت ۲- شهرت حسابرس (اندازه حسابرس) ۳- دوره تصدی حسابرس
- ۴- استقلال حسابرس ۵- کشف تحریفات ۶- حق الزحمه حسابرسی ۷- تنوع صاحبکار ۸- تعداد کارها
- ۹- درآمد سالیانه ۱۰- امتیاز کنترل کیفیت ۱۱- انتشار مجدد صورت‌های مالی ۱۲- نسبت شرکا به کارکنان ۱۳- حجم کار شرکا و کارکنان ۱۴- تعداد حسابداران رسمی تحت استخدام ۱۵- تعداد کارکنان حرفه‌ای

تکنیک تصمیم‌گیری چند معیاره، تاپسیس

تکنیک تاپسیس یا اولویت‌بندی بر اساس راه حل شباهت به راه حل ایده‌آل، یکی از روش‌های تصمیم‌گیری چند معیار است از این تکنیک می‌توان برای رتبه‌بندی و مقایسه گزینه‌های مختلف و انتخاب بهترین گزینه و تعیین فواصل بین گزینه‌ها و گروه‌بندی آنها استفاده کرد. از جمله مزایای این روش آن است که معیارها یا شاخص‌های بکار رفته برای مقایسه می‌توانند دارای واحدهای سنجش متفاوتی بوده و جنبه مثبت و منفی داشته باشند. به عبارت دیگر می‌توان از شاخص‌های منفی و مثبت به شکل ترکیبی در این تکنیک استفاده نمود. (مومنی، ۱۳۸۹)

یافته‌های تحقیق

با توجه به یافته‌های حاصل از تکنیک دلفی، ۱۵ شاخص برای سنجش کیفیت حسابرسی استخراج گردید. در این بخش ابتدا ماتریس تصمیم‌گیری از سه معیار ورودی‌های عملیاتی حسابرسی (نیروی انسانی)، فرآیندها، نتایج (پیامدها)، از اجماع نظرات ۲۵ نفر خبره حاصل شده، در جدول زیر گزارش می‌گردد.

رتبه‌بندی و مقایسه عوامل موثر بر کیفیت.../انور خطیبی، برادران حسن‌زاده، متقی و تقی‌زاده

جدول ۱: ماتریس تصمیم‌گیری عوامل کیفیت حسابرسی

ردیف	عوامل	معیار		
		ورودی‌های (نیروی انسانی)	فرآیند	نتایج (پیامدها)
۱	تخصص حسابرسی در صنعت	۷,۷۹۷	۵,۷۷۸	۶,۰۰۰
۲	شهرت حسابرسی (اندازه حسابرسی)	۷,۶۰۱	۵,۱۶۶	۵,۸۱۱
۳	دوره تصدی حسابرسی	۳,۳۰۶	۴,۰۵۱	۵,۲۰۱
۴	استقلال حسابرسی	۴,۰۴۱	۶,۲۸۰	۶,۱۶۵
۵	کشف تحریفات	۷,۳۱۳	۴,۷۷۴	۳,۸۶۰
۶	حق الزحمه حسابرسی	۷,۴۴۸	۶,۰۰۴	۶,۸۶۰
۷	تنوع صاحبکار	۲,۴۸۲	۶,۰۱۳	۶,۴۸۱
۸	تعداد کارها	۶,۸۲۶	۴,۸۶۸	۶,۶۷۰
۹	درآمد سالانه	۵,۷۳۶	۴,۲۳۰	۳
۱۰	امتیاز کنترل کیفیت	۷,۶۷۲	۶,۰۱۲	۶,۷۱۸
۱۱	انتشار مجدد تجدید صورت‌های مالی	۳,۱۴۳	۴,۱۶۶	۳,۰۶۵
۱۲	نسبت شرکا به کارکنان	۷,۴۱۴	۴,۸۲۵	۷,۶۵۱
۱۳	حجم کار شرکا و کارکنان	۷,۴۶۵	۵,۰۷۸	۷,۵۸۴
۱۴	تعداد حسابداران رسمی تحت استخدام	۷,۵۵۰	۶,۸۸۵	۷,۷۳۷
۱۵	تعداد کارکنان حرفه‌ای	۷,۵۸۴	۶,۸۶۰	۷,۶۱۴
۱۶	وزن معیارها	۷	۶	۷

در ادامه تحلیل تکنیک تاپسیس، ماتریس تصمیم‌گیری فوق نرمال سازی شده در نهایت با ضرب وزن معیارها، ماتریس تصمیم‌گیری نرمال‌ریزی شده موزون به دست می‌آید. که با توجه به حجم گزارشات، تنها شاخص شباهت که مهم‌ترین شاخص رتبه‌بندی در روش تاپسیس هست را به همراه متغیرهای تشکیل دهنده آن (فاصله از ایده‌آل و ضد ایده‌آل) به شرح جدول‌های زیر گزارش می‌کنیم.

فصلنامه مدیریت کسب و کار نوآورانه / دوره ۱۵ / شماره ۵۸ / تابستان ۱۴۰۲

رتبه‌بندی هریک از عوامل کیفیت حسابرسی بر اساس ۴ گروه تحقیق به شرح جدول زیر می‌باشد.

جدول ۲: گروه تحقیق

رتبه بندی نهایی	شاخص شباهت	فاصله از ضد ایده آل	فاصله از ایده آل	گروه	متغیرها
۱	۰,۲۰۷	۱۱,۵۹	۰,۸۳	اساتید دانشگاه	تخصص حسابرس در صنعت
۷	۰,۱۶۳	۶,۸۵	۴,۶۴	اعضاء جامعه حسابداران رسمی	
۱۰	۰,۱۳۸	۸,۰۱	۶,۰۱	اعضاء کمیته‌ی حسابرسی	
۲	۰,۲۰۳	۱۱,۴۷	۰,۳۹	مدیر مالی	
۳	۰,۲۰۱	۱۱,۱۱	۲,۰۱	اساتید دانشگاه	شهرت حسابرس
۸	۰,۱۳۸	۵,۷۴	۴,۸۳	اعضاء جامعه حسابداران رسمی	
۱۱	۰,۱۲۳	۷,۳۴	۶,۸۳	اعضاء کمیته‌ی حسابرسی	
۷	۰,۱۷۴	۸,۷۸	۲,۷۵	مدیر مالی	
۱۵	۰,۰۱۸	۳,۱۷	۸,۲۵	اساتید دانشگاه	دوره تصدی حسابرس
۱۴	۰,۰۱۷	۳,۱۷	۸,۲۵	اعضاء جامعه حسابداران رسمی	
۱۲	۰,۱۰۴	۲,۰۱	۷,۳۳	اعضاء کمیته‌ی حسابرسی	
۱۲	۰,۰۵۵	۵,۴۴	۶,۲	مدیر مالی	
۱۲	۰,۰۶۵	۴,۱۲	۷,۲۵	اساتید دانشگاه	استقلال حسابرس
۳	۰,۱۸۳	۸,۶۴	۲,۶۷	اعضاء جامعه حسابداران رسمی	
۹	۰,۱۴۸	۸,۵۲	۵,۸۷	اعضاء کمیته‌ی حسابرسی	
۱۰	۰,۱۳۷	۷,۲۴	۴,۱	مدیر مالی	
۹	۰,۱۸۱	۵,۱۲	۶,۰۰۱	اساتید دانشگاه	کشف تحریفات
۱۲	۰,۱۲۳	۳,۱۲	۶,۶۴	اعضاء جامعه حسابداران رسمی	
۱۳	۰,۰۶۶	۴,۵۲	۸,۲۴	اعضاء کمیته‌ی حسابرسی	
۱۳	۰,۰۵۴	۴,۱۲	۷,۱۴	مدیر مالی	

رتبه‌بندی و مقایسه عوامل موثر بر کیفیت.../انور خطیبی، برادران حسن‌زاده، متقی و تقی‌زاده

۷	۰,۱۸۵	۶,۴۲	۵,۱۱	اساتید دانشگاه	حق الزحمه حسابرسی
۶	۰,۱۶۷	۷,۰۰	۴,۱۰	اعضاء جامعه حسابداران رسمی	
۵	۰,۱۷۳	۱۰,۷۳	۳,۶۷	اعضاء کمیته‌ی حسابرسی	
۱۱	۰,۰۵۶	۶,۱	۴,۶۵	مدیر مالی	
۱۴	۰,۰۱۳	۳,۵۴	۸,۰۰	اساتید دانشگاه	تنوع صاحب‌کار
۵	۰,۱۶۸	۷,۵۲	۳,۸۴	اعضاء جامعه حسابداران رسمی	
۶	۰,۱۷۲	۱۰,۰۱	۴,۱	اعضاء کمیته‌ی حسابرسی	
۵	۰,۱۸۴	۱۰,۰۱	۲,۰۰	مدیر مالی	
۱۰	۰,۱۲۶	۴,۸۶	۶,۴۷	اساتید دانشگاه	تعداد کارها
۱۰	۰,۱۲۶	۴,۰۲	۵,۷۴	اعضاء جامعه حسابداران رسمی	
۸	۰,۱۶۶	۹,۱۰	۵,۲۴	اعضاء کمیته‌ی حسابرسی	
۹	۰,۱۸۴	۱۰,۱۱	۲,۰۰	مدیر مالی	
۱۱	۰,۱۲۶	۴,۳۲	۶,۸۷	اساتید دانشگاه	درآمد سالیانه
۱۳	۰,۱۰۱	۲,۸۴	۶,۸۶	اعضاء جامعه حسابداران رسمی	
۱۵	۰,۱۳۱	۲,۱۶	۹,۲۱	اعضاء کمیته‌ی حسابرسی	
۱۴	۰,۰۵۴	۳,۶۵	۸,۰۰	مدیر مالی	
۲	۰,۲۰۲	۱۱,۲۳	۱,۴۰	اساتید دانشگاه	امتیاز کنترل کیفیت
۴	۰,۱۷۱	۸,۰۱	۳,۰۱	اعضاء جامعه حسابداران رسمی	
۷	۰,۱۶۸	۹,۵۴	۴,۸۴	اعضاء کمیته‌ی حسابرسی	
۱	۰,۲۴	۱۲,۱	۰,۳۴	مدیر مالی	
۱۳	۰,۰۳۶	۳,۶۵	۷,۳۶	اساتید دانشگاه	انتشار مجدد تجدید صورت‌های مالی
۱۵	۰,۰۶	۱,۰۰	۸,۱	اعضاء جامعه حسابداران رسمی	
۱۴	۰,۰۳۴	۳,۷۶	۸,۷۴	اعضاء کمیته‌ی حسابرسی	

فصلنامه مدیریت کسب و کار نوآورانه / دوره ۱۵ / شماره ۵۸ / تابستان ۱۴۰۲

۴	۰,۲	۱۰,۴۵	۱,۷۴	مدیر مالی	
۸	۰,۱۸۴	۵,۱۷	۵,۸۱	اساتید دانشگاه	نسبت شرکا به کارکنان
۱۱	۰,۱۲۵	۳,۶۴	۶,۱۴	اعضاء جامعه حسابداران رسمی	
۲	۰,۲۱۱	۱۲,۵۴	۲,۶۴	اعضاء کمیته‌ی حسابرسی	
۱۵	۰,۰۵۰	۲,۱۲	۹,۲۱	مدیر مالی	
۶	۰,۲۸۶	۷,۰۲	۴,۸۳	اساتید دانشگاه	حجم کار شرکا و کارکنان
۹	۰,۱۳۱	۵,۰۱	۵,۱۴	اعضاء جامعه حسابداران رسمی	
۴	۰,۲۰۸	۱۱,۷	۳,۲۴	اعضاء کمیته‌ی حسابرسی	
۶	۰,۱۸۱	۹,۳۳	۳,۲۴	مدیر مالی	
۵	۰,۲	۹,۳۳	۴,۵۲	اساتید دانشگاه	تعداد حسابداران رسمی تحت استخدام
۱	۰,۲۰۷	۹,۳۵	۱,۰۰	اعضاء جامعه حسابداران رسمی	
۱	۰,۲۰۴	۱۳,۱	۲,۱۱	اعضاء کمیته‌ی حسابرسی	
۶	۰,۱۸۱	۹,۳۳	۳,۳۸	مدیر مالی	
۴	۰,۲۰۰	۱۰,۱۳	۳,۳۶	اساتید دانشگاه	تعداد کارکنان حرفه‌ای
۲	۰,۲۰۶	۹,۰۱	۱,۶۳	اعضاء جامعه حسابداران رسمی	
۳	۰,۲۰	۱۲,۱۴	۳,۰۱	اعضاء کمیته‌ی حسابرسی	
۳	۰,۱۵۶	۸,۲۵	۳,۰۱	مدیر مالی	

همانطور که مشاهده می‌شود عوامل حاصل شده از ۲ مرحله دلفی با استفاده از روش تاپسیس رتبه‌بندی و در جدول فوق گزارش شده است. با توجه به نظرات گروه خبرگان که برای عوامل کیفیت حسابرسی، ۱۵ عامل شناسایی شده است. سپس این عوامل بر اساس نظرات ۴ گروه تحقیق، با استفاده از تکنیک تاپسیس رتبه‌بندی شده و اولویت هر از آنها مشخص گردید. عوامل با توجه به شاخص شباهت رتبه‌بندی شده‌اند. عاملی که بیشترین شاخص شباهت را دارد بیشترین اهمیت را به خود اختصاص داده است.

رتبه‌بندی و مقایسه عوامل موثر بر کیفیت.../انور خطیبی، برادران حسن‌زاده، متقی و تقی‌زاده

مقایسه شاخص‌ها در چهار گروه مورد مطالعه (پژوه‌شگران و اساتید دانشگاه، حسابداران مستقل، عضو کمیته حسابرسی، مدیران ارشد مالی):

برای این مقایسه، از آنالیز واریانس یکطرفه استفاده شده است. همچنین در صورت معنی‌دار بودن آنالیز واریانس، مقایسه‌های زوجی با آزمون دانکن انجام شده است. فرض صفر در آنالیز واریانس برابر بودن میانگین متغیر وابسته در تمام سطوح متغیر مستقل (چهار گروه مورد مطالعه) است. اگر سطح معنی‌داری آزمون کمتر از ۰/۰۵ باشد فرض صفر رد خواهد شد. نتایج آنالیز واریانس نشان می‌دهد که تمام شاخص‌های استقلال حسابرس، امتیاز کنترل کیفیت، انتشار مجدد تجدید صورت‌های مالی و تاثیر آن بر بازار، تخصص حسابرس در صنعت، تعداد حسابداران رسمی تحت استخدام، تعداد کارکنان حرفه‌ای، تعداد کارها، تنوع صاحبکار، حجم کار شرکا و کارکنان، حق‌الزحمه حسابرسی، درآمد سالیانه، دوره تصدی حسابرس، شهرت حسابرس، کشف تحریفات، نسبت شرکا به کارکنان در چهار گروه پژوهشگران و اساتید دانشگاه، عضو جامعه حسابداران، عضو کمیته حسابرسی، مدیران ارشد مالی تفاوت معنی‌داری دارند ($p < 0/05$).

نتایج آزمون دانکن در جدول شماره ۸ ارائه شده است. برای ساده شدن نتایج و راحتی مقایسه‌ها، از حروف انگلیسی استفاده شده است. بزرگترین میانگین با حرف A مشخص شده و پس از آن به ترتیب حروف بعدی آمده‌اند. حروف انگلیسی غیرمشتک (تفاوت دیدگاه‌ها) نشان دهنده معنی‌داری در سطح ۵ درصد و حروف انگلیسی مشترک (تشابه دیدگاه‌ها) نشان دهنده غیرمعنی‌داری است.

جدول ۳: نتایج آنالیز واریانس برای مقایسه شاخص‌ها در چهار گروه مورد مطالعه

متغیرها	گروه	نتیجه آزمون دانکن	تعداد	میانگین	انحراف معیار	مقدار F	سطح معنی‌داری
تخصص حسابرس در صنعت	اساتید دانشگاه	A	۱۱۸	۴,۹۵	۰,۲۲۱	۳۰۹,۱۶۳	۰,۰۰۰
	اعضاء جامعه حسابداران رسمی	C	۲۳۵	۳,۹۴	۰,۲۳۵		
	اعضاء کمیته‌ی حسابرسی	C	۲۱۰	۴,۰۰	۰,۲۰۷		
	مدیر مالی	B	۲۴۰	۴,۱۶	۰,۳۸۸		
شهرت حسابرس	اساتید دانشگاه	A	۱۱۸	۴,۸۶	۰,۴۳۹	۱۳۵,۷۰۳	۰,۰۰۰
	اعضاء جامعه حسابداران رسمی	D	۲۳۵	۳,۶۴	۰,۶۸۶		
	اعضاء کمیته‌ی حسابرسی	B	۲۱۰	۳,۹۶	۰,۲۴۶		
	مدیر مالی	C	۲۴۰	۳,۸۲	۰,۶۳۸		
دوره تصدی حسابرس	اساتید دانشگاه	C	۱۱۸	۲,۲۰	۰,۵۷۸	۹۸,۰۵۷	۰,۰۰۰
	اعضاء جامعه حسابداران رسمی	A	۲۳۵	۳,۰۸	۰,۵۴۵		

فصلنامه مدیریت کسب و کار نوآورانه / دوره ۱۵ / شماره ۵۸ / تابستان ۱۴۰۲

		۰,۳۵۹	۳,۱۰	۲۱۰	A	اعضاء کمیته‌ی حسابرسی	
		۰,۸۳۵	۲,۴۳	۲۴۰	B	مدیر مالی	
۰,۰۰۰	۱۸۹,۴۸۴	۰,۵۷۷	۳,۰۳	۱۱۸	C	اساتید دانشگاه	استقلال حسابرس
		۰,۶۷۰	۴,۲۰	۲۳۵	A	اعضاء جامعه حسابداران رسمی	
		۰,۳۴۶	۴,۱۴	۲۱۰	A	اعضاء کمیته‌ی حسابرسی	
		۰,۵۴۶	۳,۳۹	۲۴۰	B	مدیر مالی	
		۰,۵۷۱	۴,۷۱	۱۱۸	A	اساتید دانشگاه	
۰,۰۰۰	۲۰۹,۶۱۴	۱,۳۶۲	۳,۴۴	۲۳۵	B	اعضاء جامعه حسابداران رسمی	کشف تحریفات
		۰,۲۴۹	۲,۹۹	۲۱۰	C	اعضاء کمیته‌ی حسابرسی	
		۰,۵۵۱	۲,۴۲	۲۴۰	D	مدیر مالی	
		۰,۴۵۵	۴,۷۸	۱۱۸	A	اساتید دانشگاه	
۰,۰۰۰	۹۳۹,۷۳۷	۰,۲۹۹	۴,۰۰	۲۳۵	C	اعضاء جامعه حسابداران رسمی	حق الزحمه حسابرسی
		۰,۵۴۷	۴,۴۹	۲۱۰	B	اعضاء کمیته‌ی حسابرسی	
		۰,۵۶۹	۲,۴۵	۲۴۰	D	مدیر مالی	
		۰,۶۹۶	۲,۳۰	۱۱۸	c	اساتید دانشگاه	
۰,۰۰۰	۵۵۷,۸۵۸	۰,۱۷۲	۴,۰۱	۲۳۵	b	اعضاء جامعه حسابداران رسمی	تنوع صاحبکار
		۰,۵۳۷	۴,۴۸	۲۱۰	a	اعضاء کمیته‌ی حسابرسی	
		۰,۴۸۱	۳,۹۴	۲۴۰	b	مدیر مالی	
		۰,۴۵۶	۳,۹۲	۱۱۸	b	اساتید دانشگاه	
۰,۰۰۰	۱۲۱,۳۳۷	۰,۵۶۵	۳,۴۹	۲۳۵	c	اعضاء جامعه حسابداران رسمی	تعداد کارها
		۰,۶۰۳	۴,۳۹	۲۱۰	a	اعضاء کمیته‌ی حسابرسی	
		۰,۵۲۹	۳,۵۷	۲۴۰	c	مدیر مالی	
		۰,۴۹۲	۳,۹۲	۱۱۸	a	اساتید دانشگاه	
۰,۰۰۰	۱۵۰,۸۷۴	۱,۰۳۶	۳,۱۷	۲۳۵	b	اعضاء جامعه حسابداران رسمی	درآمد سالیانه
		۰,۵۲۰	۲,۵۰	۲۱۰	c	اعضاء کمیته‌ی حسابرسی	
		۰,۵۴۲	۲,۴۲	۲۴۰	c	مدیر مالی	
		۰,۵۲۶	۴,۸۸	۱۱۸	a	اساتید دانشگاه	
۰,۰۰۰	۷۲,۱۴۳	۰,۲۳۹	۴,۰۵	۲۳۵	d	اعضاء جامعه حسابداران رسمی	امتیاز کنترل کیفیت
		۰,۵۹۱	۴,۴۱	۲۱۰	c	اعضاء کمیته‌ی حسابرسی	
		۰,۶۹۲	۴,۵۸	۲۴۰	b	مدیر مالی	
		۰,۸۱۴	۲,۶۳	۱۱۸	b	اساتید دانشگاه	
۰,۰۰۰	۳۳۵,۷۴۳	۰,۵۲۴	۲,۶۴	۲۳۵	b	اعضاء جامعه حسابداران رسمی	

رتبه‌بندی و مقایسه عوامل موثر بر کیفیت.../انور خطیبی، برادران حسن‌زاده، متقی و تقی‌زاده

		۰,۵۵۴	۲,۵۴	۲۱۰	b	اعضاء کمیته‌ی حسابرسی	انتشار مجدد
		۰,۴۷۵	۳,۹۹	۲۴۰	a	مدیر مالی	تجدید صورت‌های مالی
۰,۰۰۰	۱۲۱۰,۱۳۶	۰,۵۶۵	۴,۷۶	۱۱۸	b	اساتید دانشگاه	نسبت شرکا به کارکنان
		۰,۵۰۰	۳,۴۷	۲۳۵	c	اعضاء جامعه حسابداران رسمی	
		۰,۳۹۱	۴,۸۸	۲۱۰	a	اعضاء کمیته‌ی حسابرسی	
		۰,۵۰۹	۲,۳۷	۲۴۰	d	مدیر مالی	
۰,۰۰۰	۲۳۳,۰۵۵	۰,۴۸۷	۴,۷۹	۱۱۸	a	اساتید دانشگاه	حجم کار شرکا و کارکنان
		۰,۵۹۳	۳,۵۴	۲۳۵	c	اعضاء جامعه حسابداران رسمی	
		۰,۴۶۵	۴,۸۵	۲۱۰	a	اعضاء کمیته‌ی حسابرسی	
		۰,۷۴۲	۳,۹۰	۲۴۰	b	مدیر مالی	
۰,۰۰۰	۳۴۴,۷۳۱	۰,۴۵۹	۴,۸۳	۱۱۸	a	اساتید دانشگاه	تعداد حسابداران رسمی تحت استخدام
		۰,۵۰۱	۴,۵۰	۲۳۵	b	اعضاء جامعه حسابداران رسمی	
		۰,۳۰۰	۴,۹۲	۲۱۰	a	اعضاء کمیته‌ی حسابرسی	
		۰,۵۶۸	۳,۶۱	۲۴۰	c	مدیر مالی	
۰,۰۰۰	۹۳,۵۱۹	۰,۳۸۴	۴,۸۵	۱۱۸	a	اساتید دانشگاه	تعداد کارکنان حرفه‌ای
		۰,۵۴۲	۴,۴۹	۲۳۵	b	اعضاء جامعه حسابداران رسمی	
		۰,۴۴۳	۴,۸۶	۲۱۰	a	اعضاء کمیته‌ی حسابرسی	
		۰,۵۶۸	۴,۱۴	۲۴۰	c	مدیر مالی	

نتیجه‌گیری و پیشنهادات

با توجه به اینکه گزارش حسابرسی مستقل یکی از زنجیره‌های گزارشگری مالی است بنابراین شنا سایی عوامل و محرک‌های تاثیرگذار بر کیفیت حسابرسی بسیار بااهمیت می‌باشد. هدف پژوهش حاضر رتبه‌بندی عوامل موثر بر کیفیت حسابرسی است در این راستا از تکنیک دلفی و تاپسیس در تدوین فرآیند پژوهش استفاده شده است. نتایج نشان می‌دهد که شاخص تخصص حسابرس در صنعت، تعداد کارکنان حرفه‌ای و تعداد حسابداران رسمی تحت استخدام از اهمیت بیشتری در ارتقای کیفیت حسابرسی برخوردار هستند. همچنین یافته‌ها حاکی از آن است که شاخص کشف تحریفات با اهمیت، دوره تصدی حسابرس و انتشار مجدد صورت‌های مالی از اهمیت کمتری برخوردار هستند. که نتایج این پژوهش با تحقیق مجتهدزاده و آقایی و علوی و همکاران مطابقت دارد.

بر اساس یافته‌های پژوهش، پیشنهادهای کاربردی به شرح ذیل مطرح می‌شود:

۱. بر اساس نتایج بدست آمده، به شرکت‌ها پیشنهاد می‌شود که جهت تعیین مطلوبیت صورت‌های مالی و مدارک حسابداری از حضور حسابرسان متخصص در صنعت استفاده کنند، زیرا این حسابرس دانش و تخصص بیشتری در صنعت مربوطه دارند و به افزایش کیفیت حسابرسی کمک می‌کنند. همچنین به سازمان بورس اوراق بهادار تهران پیشنهاد می‌شود که مقررات جدیدی جهت استفاده مناسب از حسابداران رسمی برای شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اتخاذ کنند. این الزامات شامل افزایش تعداد حسابداران رسمی در موسسات حسابرسی در جهت افزایش کیفیت حسابرسی است.
۲. به موسسات حسابرسی پیشنهاد می‌شود که از کارمندان متخصص و دارای سابقه کار در زمینه حسابداری بیشتر استفاده کنند. این کارکنان تأثیر زیادی در افزایش کیفیت حسابرسی دارند. توجه و دقت کافی در زمینه مالی از سوی کارکنان حرفه‌ای و تجزیه و تحلیل مناسب در زمینه مسائل مالی و کشف تحریفات احتمالی عوامل مهمی در زمینه بهره‌وری فرایند کار حسابرسی است.
۳. پیشنهاد می‌شود جامعه حسابداران رسمی ایران نسبت به ارزیابی کیفیت حسابرسی موسسات حسابرسی بر اساس میزان اهمیت رتبه‌بندی شاخص‌های شناسایی شده در این پژوهش، اقدام نماید.

رتبه‌بندی و مقایسه عوامل موثر بر کیفیت.../انور خطیبی، برادران حسن‌زاده، متقی و تقی‌زاده

منابع

- (۱) ابزری، مهدی، قغانی، فاطمه. (۱۳۹۲). «کاربرد رویکرد AHP و TOPSIS جهت اولویت‌بندی عوامل موثر بر بروز فساد اداری و راه‌کارهای مقابله با آن». مجله تحقیق در کاربردهای آن، دانشگاه آزاد اسلامی واحد لاهیجان (ریاضی کاربردی سابق) ۱ (۳۶)، ص ۴۳-۵۷
- (۲) ایمانی برندق، محمد، کاوه مهرانی، رحیم حجت شمامی. (۱۳۹۵). «شنا سایی عوامل تعیین کننده کیفیت حسابرسی در ایران از دیدگاه حسابداران رسمی». دانش حسابداری، سال هفتم، شماره ۲۵، ۱۶۷-۱۸۹
- (۳) بدیعی، حسین، یحیی حساس یگانه، علی ثقفی، جعفر باباجانی. (۱۳۹۸). «آزمون کیفیت حسابرسی و سازکارهای حاکمیت شرکتی». فصلنامه دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت، سال هشتم، شماره ۳۱، ۲۶۱-۲۷۱
- (۴) جودی، سمیرا، غلامرضا منصورفر. (۱۳۹۸). «عدم تقارن اطلاعاتی، ابعاد درونی و بیرونی کیفیت حاکمیت شرکتی: ارتقا یا تضعیف کیفیت حسابرسی». دانش حسابداری، دوره دهم، شماره ۳، پیاپی ۳۸، ۱۹۹-۲۳۱
- (۵) سپاسی، سحر، محیارضایت. (۱۳۹۴). «شناسایی و رتبه‌بندی عوامل موثر بر حسابرسی اجتماعی با استفاده از تکنیک تاپسیس». حسابداری مالی ۲۸، ۱۲۷-۱۴۷
- (۶) علوی طبری، سید حسین، مناپار سایی. (۱۳۹۸). «رابطه کیفیت حسابرسی با شفافیت شرکتی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران». پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی، سال یازدهم، شماره ۴۱، ۶۳-۶۸
- (۷) علوی، سید محمد، بهزاد قربانی، وهاب رستمی. (۱۳۹۴). «بررسی عوامل موثر بر کیفیت حسابرسی در مؤسسات حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی ایران». دانش حسابرسی ۶۰: ۴۷-۷۰
- (۸) کاظمی، مصطفی، علیزاده زاورم، علی، (۱۳۹۲). «انتخاب بهینه تأمین‌کنندگان بر مبنای رویکرد ترکیبی AHP-DEA-TOPSIS». مجله تحقیق در کاربردهای آن، دانشگاه آزاد اسلامی واحد لاهیجان. (ریاضی کاربردی سابق) ۴ (۳۹)، ص ۳۷-۵۳
- (۹) کردستانی، غلامرضا، جواد رضازاده، مهدی کاظمی، مصطفی عبدی. (۱۳۹۸). «بررسی تاثیر تمرکز بازار حسابرسی بر حق الزحمه و کیفیت حسابرسی». پژوهش‌های حسابداری مالی، سال دهم، شماره ۲، پیاپی (۳۶)، ۶۵-۸۳

- ۱۰) مجتهدزاده، ویدا و پروین، آقای. (۱۳۸۳). «عوامل موثر بر کیفیت حسابرسی مستقل از دیدگاه حسابرسان مستقل و استفاده کنندگان». بررسی‌های حسابداری و حسابرسی ۳۸: ۵۳-۷۶
- ۱۱) مرادی، مهدی و نعیمه بیات. (۱۳۹۵) «حسابرسی پیشرفته». مشهد: انتشارات مرندید
- ۱۲) مومنی، منصور. (۱۳۸۹). «مباحث نوین تحقیق در عملیات». تهران: انتشارات گنج شایگان
- 13) Abidin,s.,Ahmad-Zaluki,N.A(2012).Auditor industry and reporting timeliness. Procedia-Social and Behavioral Sciences,65,873-878.
- 14) AlQadasi, A., Abidin, Sh. (2018). The effectiveness of internal corporate governance and audit quality: The role of ownership concentration-Malaysian evidence, corporate governance. The International Journal of business in society, 18 (2), 333-253
- 15) Bae, G., Choi, S., (2012). Do Industry Specialist Auditors Improve Investment Efficiency?, Electronic copy available at: <http://ssrn.com/abstract=2145191>
- 16) Beisland, L.A., Mersland, R. (2015). Audit quality and corporate governance: Evidence from the microfinance industry. International Journal of Auditing, 19(3), 168-190
- 17) CAQ.2014.Approach of Audit Quality Indicators. Washington,D.C: The Center for Audit Quality (CAQ)
- 18) DeAngelo, L.E, (1981). Auditor size and audit quality. Journal of Accounting and Economics, 3 (3). pp. 183-199.
- 19) Dunn, K., and B. Mayhew. (2004). Audit firm industry specialization and client disclosure quality. Review of Accounting Studies 9 (1). pp. 35-58.
- 20) Dunn, K., and B. Mayhew. (2004). Audit firm industry specialization and client disclosure quality. Review of Accounting Studies 9 (1). pp. 35-58.
- 21) Hein, A. Tram, H. Ha. N. Chung, N. Hang, N. (2019). Factors affecting the audit quality and the competitive capability of auditing enterprises in Ho Chi Minh City (HCMC). International Journal of Entrepreneurship, 23 (3): 1-11.
- 22) Huong, T. (2018). Factors Affecting the Effectiveness of Internal Audit in the Companies: Case Study in Vietnam, Proceedings of the International Conference on Business Management, Hong Kong, SAR - PRC. August 1-2, 2018. Paper ID: HM830.
- 23) IAASB.2013.A Framework for Audit Quality.International Audit and Assurance Standards Board (IAASB)
- 24) Jeff P. B, Inder K. K, K. K. Raman.(2010). Do the Big 4 and the Second-tier firms provide audits of similar quality?. J. Account. Public Policy 29 (2010) 330-352. Contents lists available at Science Direct.

رتبه‌بندی و مقایسه عوامل موثر بر کیفیت.../انور خطیبی، برادران حسن‌زاده، متقی و تقی‌زاده

- 25) Jensen M, Meckling, W., (1976). Theory of firm: Managerial behavior, agency costs and ownership structure. Journal of Financial. Economics.pp. 305-360
- 26) Kee, H.W., Hock, O.Y., Chee, K. (2017). Corporate governance quality and audit in Malaysia. SHS Web of Conferences
- 27) PCAOB.2013.Audit Quality Indicators.. Washington.D.C: Public Company Accounting Oversight Board
- 28) Piot, C. and R. Janin, (2007), External auditors, audit committees and earnings management in France, European Accounting Review, Vol. 16, No. 2. pp. 429-454, 2007.
- 29) Pritama, Y. Supriana, T. Torong, Z. (2017). The Factors of the Influence on Audit Quality at the Inspectorate General of Ministry of Environment and Forestry, Advances in Economics, Business and Management Research, 46 (1): 1-13.
- 30) Reichelt, K. J., and D. Wang. (2010). National and office-specific measures of auditor industry expertise and effects on audit quality. Journal of Accounting Research 48 (3).pp. 647–686.
- 31) Salehi, M., Alinya, A. (2017). Relationship between corporate governance and audite switching: Iranian evidence. International Journal of Law and Management, 59(5), 673-686
- 32) Sulanjaku, M. Shingjergji, A. (2015). An Overview of Factors Affecting Auditing Quality in Albania, Academic Journal of Interdisciplinary Studies, 3 (5): 223-228.
- 33) Xuewen, K. (2011). Board characteristics and higher audit quality: Evidence from Chinese listed companies, International Conference on Management Science and Industrial Engineering (MSIE). Harbin, 348-352